

Tampereen yliopistollisen sairaalan
erityisvastuualueen erikoissairaanhoidon
järjestämissopimus

"Yhdessä enemmän – kumppanuudella"

Sisällys

1. Sopimuksen tausta	3
1.1. Yleistä	3
1.2. Sopimuksen tavoite	3
1.3. Sopimuksen luonne	3
1.4. Sopimuksen laatiminen.....	4
2. Sopijapuolet	4
3. Sopimuskausi	4
4. Sopimuksen hyväksyminen ja voimassaolo	4
5. Sopimuksen toimeenpano	4
6. Sopimuksen toteutumisen arviointi	5
7. Sopimuksesta irtaantuminen	5
8. Sopimuksen noudattamatta jättämisen seuraukset.....	5
9. Työnjako	6
9.2. Keskittämisasetus.....	6
9.3. Päivystys	7
9.4. Ensihoito	7
9.5. Palliatiivinen hoito.....	8
9.6. Syövän hoito	8
9.7. Kuntoutustoiminta	8
9.8. Valmiussuunnittelu.....	9
9.9. Hoitomenetelmien arviointi	9
10. Toiminnan yhteensovittaminen.....	9
11. Tutkimus- ja kehittämistyö	9
12. Muu yhteistyö	10
12.1. Tähtisairaalavalmistelu	10
12.2. Ohjaus ja neuvonta.....	10
12.3. Henkilöstö	11
12.3.1. Koulutus.....	11
12.3.2. Työvoiman riittävyys.....	11
12.4. Asiakaslähtöisten palveluiden kehittäminen	11
12.4.1. Laatu	11
12.4.2. Potilasturvallisuus.....	12
12.4.3. Vaikuttavuus	12
12.4.4. Sisäinen valvonta.....	12
13. Yhteyshenkilöt	13

14.	Sopimuksen liitteiden luettelo	13
15.	Sopimuskappaleet ja allekirjoitukset	14
	Liite 1	15
	Sopimuksen toimeenpanon asiakokonaisuudet	15
	Liite 2	17
	Valtioneuvoston asetus erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä	17
	Liite 3	20
	Tausta-aineisto	20

1. Sopimuksen tausta

1.1. Yleistä

Terveydenhuoltolain 43 §:n mukaan erikoissairaanhoidon yhteensovittamiseksi erityisvastuualueen kuntayhtymien on tehtävä erikoissairaanhoidon järjestämissopimus kunnallisvaltuustokausittain. Järjestämissopimuksessa on terveydenhuollon järjestämissuunnitelmasta ja erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksesta annetun asetuksen (337/2011) mukaan sovittava erikoissairaanhoidon ja erityistason sairaanhoidon sekä kuntoutuksen yhteistyöstä ja työnjaosta. Sopimuksessa on sovittava, miten erityisvastuualueeseen kuuluvat sairaanhoitopiirit yhteistyössä toteuttavat toimintayksiköiden tarvitsemat hankintapalvelut, lääkehuollon, välinehuollon, kuljetus- ja varastointipalvelut, tietojärjestelmäratkaisut ja niiden kehittämisen, taudinmääritykseen liittyvät palvelut, taudinmääritykseen liittyvien näytteiden säilyttämisen, niiden mahdollinen tutkimuskäyttö ja niihin liittyvät käytännöt sekä muut tukipalvelut.

Sopimuksessa on sovittava erikoissairaanhoidon erikoisalakohtaiset päivystyspisteet sekä erityisvastuualueen ensihoitokeskuksen toiminta ja tehtävät. Asetuksen edellyttämiin sovittaviin asioihin kuuluu myös perusterveydenhuollon erityisosaamista vaativa tuki ja neuvonta. Edelleen on sovittava siitä, miten seurataan pitkällä aikavälillä työvoiman tarvetta ja henkilöstön koulutustarvetta. Sovittaviin asioihin kuuluu sairaanhoitopiirien kuntayhtymien välinen yhteistyö- ja toimintakäytännöt erikoissairaanhoidon henkilöstön saatavuuden turvaamiseksi.

Järjestämissopimuksessa sovitaan yhteistyöstä alueellisen kehittämisen ja sen tueksi tarvittavan tutkimuksen toteuttamisesta erityisvastuualueella. Lisäksi sovitaan erityisvastuualueen käytössä olevien terveydenhuollon menetelmien arvioinnista, uusien menetelmien käyttöönotosta sekä yhtenäisten hoidon perusteiden toteutumisen seurannasta.

Tampereen yliopistollisen sairaalan (Taysin) erityisvastuualueen sairaalat ovat tehneet järjestämissopimuksen mukaista yhteistyötä. Taysin erityisvastuualueeseen kuuluvat Etelä-Pohjanmaan (EPSHP), Kanta-Hämeen (KHSHP) ja Pirkanmaan sairaanhoitopiirit (PSHP) ja niiden yhtiöt, tekonivelsairaala Coxa Oy, Tays Sydänkeskus Oy ja Fimlab Laboratoriot Oy. Kaikkien kolmen sairaanhoitopiirin yhteistyön tiivistämiseksi käynnistettiin vuoden 2017 syksyllä Tähtisairaala-hanke Tays alustayhtiön puitteissa. Alustayhtiö muutettiin alkuvuodesta 2020 Tays Kehitysyhtiö Oy:ksi. PSHP:n ja KHSHP:n palvelutuotannon yhteistyön tiivistäminen on myös aloitettu. Lisäksi valtakunnallinen hallituksen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus käynnistyy uudelleen kaatuneen maakunta- ja soteuudistuksen pohjalle. Näiden syiden vuoksi tämä järjestämissuunnitelma päivitetään tässä vaiheessa vuosille 2020-2021.

1.2. Sopimuksen tavoite

Sopimuksella pyritään turvaamaan potilaan laadukas, turvallinen ja kustannustehokas hoito kehittämällä olemassa olevia yhteistyön muotoja sekä tiivistämällä yhteistyötä useilla terveydenhuollon osa-alueilla.

1.3. Sopimuksen luonne

Sopimusasiakirja sisältää sopijapuolten yhteisen tahdonilmauksen erikoissairaanhoidon järjestämisestä ja siihen liittyvästä yhteistyöstä Taysin erityisvastuualueella sekä sopijapuolia velvoittavia sopimusehtoja. Velvoittavat ehdot sisältyvät sopimuksen kohtiin 3-10. Vuoden 2018 alusta voimaan tulleet Valtioneuvoston asetukset kiireellisen hoidon perusteista ja päivystyksen erikoisalakohtaisista edellytyksistä sekä erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä ovat lisänneet järjestämissopimuksen velvoittavuutta.

1.4. Sopimuksen laatiminen

Päivitetty järjestämissopimus pohjautuu edelliseen sopimukseen. Päivityksessä on otettu huomioon terveydenhuoltolaki, siihen liittyvät asetukset ja niihin tulleet muutokset. Alkuperäinen sopimus pohjautui vuonna 2009 laadittuun Taysin erityisvastuualueen strategiaan sekä aiempiin dokumentteihin hoidon erikoisalakohtaisesta porrastuksesta Taysin erityisvastuualueella sekä viime mainitun dokumentin päivitykseen.

Erityisvastuualueen sairaaloiden johtavia viranhaltijoita ja erikoisalojen asiantuntijoita on toistuvasti haastateltu kirjallisesti ja henkilökohtaisesti. Järjestämissopimuksen ohjausryhmänä on toiminut erityisvastuualueen johtoryhmä, joka vastaa myös sopimuksen päivittämisestä.

2. Sopijapuolet

Sopimuksen sopijaosapuolet ovat Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri ja Pirkanmaan sairaanhoitopiiri.

3. Sopimuskausi

Alkuperäinen sopimus on laadittu vuosiksi 2013-2016. Sopimus päivitettiin ensimmäisen kerran vuosille 2017-2019 valtakunnallisen sosiaali- ja terveydenhoidon uudistuksen valmistelun vuoksi. Nyt päivitettävä sopimus laaditaan aikavälille 2020-2021, huomioiden 2021 kunnallisvaalit.

4. Sopimuksen hyväksyminen ja voimassaolo

Erikoissairaanhoidon järjestämissopimus tulee hyväksyä sairaanhoitopiirien valtuustoissa.

Tämä päivitetty sopimus on hyväksytty

Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirissä	/	2020
Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirissä	/	2020
Pirkanmaan sairaanhoitopiirissä	/	2020

Sopimus tulee voimaan, kun kaikki osapuolet ovat sen allekirjoittaneet.

Jos sopijapuolia koskevia erityisvastuualueen vaihdoksia tulee tämän sopimuksen voimassaoloaikana, noudatetaan tämän sopimuksen kohdan 7 irtisanomisehtoa. Sopimuksen tarkistamisessa jäljelle jäävien sairaanhoitopiirien kesken noudatetaan sopimuksen kohtaa 5.

5. Sopimuksen toimeenpano

Sopimuksen toimeenpanosta vastaa erityisvastuualueen johtoryhmä. Johtoryhmä antaa toimeksiantoja asiantuntijaryhmille, jotka valmistelevat järjestämissopimuksen asiakokonaisuusia johtoryhmän käsiteltäväksi. Erityisvastuualueen johtoryhmällä on sopimuskauden aikana oikeus tehdä tähän järjestämissopimukseen välttämättömiä vähäisiä muutoksia. Erityisvastuualueen johtoryhmällä on oikeus täydentää sairaaloiden välistä työnjakosuunnitelmaa johtajayli-lääkärien esityksestä ja erikoisalojen asiantuntijoita kuultuaan vuosittain suunnitteluaiakataulujen asettamisessa rajoissa. Sopimuksen toimeenpanon toteutumisesta laaditaan vuosittainen yhteenveto.

Sopimuksen toimeenpanoa varten on kuvattu neljätoista (14) asiakokonaisuutta ([liite 1](#)). Käytännön toimeenpanosta vastaavat ensisijaisesti sellaiset Taysin erityisvastuualueen hallinnolliset ja muut asiantuntijaryhmät, joilla on säännöllinen kokoustoiminta. Näitä ovat mm. johtajayli-lääkärit, hallintoylihoitajat, hankintatyöryhmä, Tampereen yliopiston erikoislääkärikoulutuksen neuvottelukunta, tutkimustoimikunta, tietohallintojohtajat, valmiussuunnittelun ohjausryhmä ja

erityisvastuualueen ensihoidon yhteistyöryhmä. Perusterveydenhuollon yksiköt koordinoivat erityisosaamista vaativaa tukea ja neuvontaa.

Tarvittaessa Taysin erityisvastuualueen johtoryhmä voi asettaa erillisiä työ- ja asiantuntijaryhmiä, määrittellä ryhmien koon ja nimetä ryhmille puheenjohtajat. Työ- ja asiantuntijaryhmien ohjausryhmänä toimii erityisvastuualueen johtoryhmä. Ryhmien puheenjohtajat raportoivat toiminnastaan erityisvastuualueen johtoryhmälle johtoryhmän tarkemmin määrittelemällä tavalla.

6. Sopimuksen toteutumisen arviointi

Erityistason sairaanhoidon järjestämisestä ja keskittämisestä sekä päivystyksestä annetut asetukset tulivat voimaan vuoden 2018 alusta. Erityisvastuualueen sairaanhoitopiirien on laadittava yhdessä kuvaukset työnjaostaan sekä ylläpidettävä ja päivitettävä niitä.

Sosiaali- ja terveysministeriölle on toimitettava selvitys siitä, miten valtakunnallinen ja alueellinen kokonaisuusien suunnittelu, yhteensovittaminen, tavoitellut taloudelliset vaikutukset ja sitoutuminen yhtenäisiin hoidon perusteisiin ovat toteutuneet. Selvityksestä on käytävä ilmi lisäksi muut sellaiset tiedot, joita valvontaviranomainen tarvitsee erikoissairaanhoidon työnjaoista ja toimintojen keskittämisestä annettujen terveydenhuoltolain ja sitä koskevan asetuksen säännösten noudattamisen valvomiseksi.

Erityisvastuualueiden tulee antaa sosiaali- ja terveysministeriölle edellä määritellyt selvitykset kahdesti vuodessa (huhtikuun ja lokakuun loppuun mennessä). Keskittämisasetukseen liittyvä sosiaali- ja terveysministeriön alainen valtakunnallinen koordinaatioryhmä arvioi sopimuksen toteutumista kahdesti vuodessa yliopistollisten sairaaloiden laatimien raporttien pohjalta.

Taysin erityisvastuualueen yhteistoimintaelin ja johtoryhmä arvioivat sopimuksen toteutumista vuosittain ja laativat yhteenvedon erityisvastuualueen toiminnasta. Yhteenvedo tuodaan tiedoksi kunkin sairaanhoitopiirin valtuustolle. Taysin erityisvastuualueen palvelutuotantoa, sen kehittymistä ja kuntakohtaista palvelujen käyttöä seurataan ja arvioidaan erityisvastuualueen johtoryhmässä.

7. Sopimuksesta irtaantuminen

Mikäli sairaanhoitopiiri erityisvastuualueen vaihtamisen vuoksi haluaa irtaantua Taysin erityisvastuualueen järjestämissopimuksesta, niin sopimus tulee irtisanoa viimeistään 6 kuukautta ennen seuraavan toimintavuoden alkua.

Mikäli sairaanhoitopiiri irtisanoutuu sopimuksesta, se on oikeutettu saamaan erityisvastuualueella yhdessä tehdyistä investoinneista hyvitystä toisilta sopimusosapuolilta enintään jäljellä olevan poisto-osuuden verran jaettuna sairaanhoitopiirien väestön määrän suhteessa. Tällöin omistusoikeus investointiin katsotaan rauenneeksi.

8. Sopimuksen noudattamatta jättämisen seuraukset

Tämän sopimuksen noudattamisesta mahdollisesti aiheutuvat erimielisyydet pyritään ensisijaisesti ratkaisemaan osapuolten välisillä neuvotteluilla Taysin erityisvastuualueen yhteistoimintaelimessä.

Mikäli sopimuksen osapuoli rikkoo sopimusta, on erityisvastuualueen yhteistoimintaelimellä oikeus huomauttaa sopimuspuolta siitä kirjallisesti ja huomautuksen saaneella osapuolella on oikeus korjata virhe kolmen (3) kuukauden kuluessa huomautuksesta. Mikäli huomautuksen saanut osapuoli ei korjaa toimintaansa sopimuksen mukaiseksi, erimielisyys ratkaistaan välimiesmenettelylain mukaisesti. Osapuolet nimeävät yksimielisesti välimiehen Kuntaliiton kautta. Mikäli osapuolet eivät pääse yksimielisyyteen välimiehestä, sen valitsee erityisvastuualueen johtoryhmä.

Välimies voi velvoittaa sopimusveloitteitaan rikkoneen osapuolen suorittamaan toiselle osapuolelle sopimussakkona enintään kymmentuhatta (10 000) euroa sopimusrikkomusta kohden.

9. Työnjako

9.1. Periaatteet

Läketieteellinen palvelutuotanto keskitetään Taysin erityisvastuualueella sellaisissa tilanteissa, jolloin

1. harvinaisten sairauksien hoidosta kertyy yhdelle toimintayksikölle vuositasolla vain vähän kokemusta ja / tai hoitopaikka on asetuksella erikseen säädetty;
2. on kyse huomattavaa erityisosaamista ja monierikoisalaista yhteistyötä vaativasta toiminnasta esim. luutuumorit ja kehon ulkoinen hapetushoito (ECMO);
3. erikoisalojen kansainvälisissä tai kansallisissa toimintasuosituksissa (guide lines, Käypä Hoito) keskittämistä suositellaan huomioon ottaen kuitenkin kunkin erityisvastuualueen sairaalan toimintaympäristöt ja vakiintuneet yhteistyömuodot.

Keskittämispäätöksissä otetaan lisäksi huomioon se, että

1. potilaalla on kohtuullinen matka hoitavaan yksikköön,
2. se erityistason sairaanhoidosta vastaava (terveydenhuoltolaki 42 §) sairaanhoitopiiri, jonka hallinnassa on yliopistollinen sairaala ylläpitää laaja-alaista päivystysvalmiutta,
3. sairaanhoitopiireillä on oltava voimassa olevan terveydenhuoltolain edellyttämä ympärivuorokautinen päivystysvalmius ja sen edellyttämät voimavarat sekä osaaminen ja
4. on kyse erityisen kalliista hoidosta ja hoitomenetelmästä.
5. Työnjaossa pyritään yhteneviin, yleisesti hyväksytyihin hoitoindikaatioihin ja -menetelmiin sekä uusien menetelmien yhteiseen, kriittiseen arviointiin sekä valtakunnallisesti että erityisvastuualueen tasolla.

Järjestämissopimuksen sairaanhoitopiirit huolehtivat, että tytäryhtiöt, liikelaitokset ja vastaavat palvelujen tuottajat noudattavat omassa toiminnassaan erityisvastuualueen johtoryhmässä vahvistettua työnjakoa.

9.2. Keskittämisasietus

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 45 §:ssä tarkoitettua keskitettyä hoitoa antavassa yksikössä tulee olla korkea asiantuntemus ja kokemus sekä osaaminen, jolla turvataan hoidon korkea taso ja laatu sekä potilasturvallisuus. Keskitettyä hoitoa antavien yksiköiden tulee toimia yhteistyössä muiden terveydenhuollon yksiköiden kanssa palveluiden laadun ja yhdenvertaisen saatavuuden turvaamiseksi. Valtakunnallisesti vähempään kuin viiteen yliopistosairaalaan koottavaa hoitoa antavista terveydenhuollon yksiköistä sopivat yhdessä ne sairaanhoitopiirien kuntayhtymät, joissa on yliopistollinen sairaala. Keskittämisasietuksen tarkemmat määrittelyt kuvataan [liitteessä 2](#).

Asetuksen muutosehdotukset ovat tällä hetkellä lausuntokierroksella. Taysin erityisvastuualueen potilasryhmien hoidon työnjakoon muutoksella ei ole käytännön vaikutusta, mutta erityisvastuualueen yliopistosairaalan vastuu toiminnan ja resurssien ohjaamisesta tarkoituksenmukaisella tavalla korostuu.

Erityisvastuualueen johtoryhmä vahvistaa vuosittain keskinäisen työnjaon ottaen huomioon vuoden 2018 alusta voimaan tulevan uuden keskittämisasiasetuksen asettamat vaatimukset. Toimintojen keskittämisessä huolehditaan siitä, että niissä sairaaloissa, joissa toimii ympärivuorokautinen terveydenhuoltolain mukainen erikoissairaanhoidon päivystys, turvataan päivystystoiminnalle määritellyt toiminnalliset edellytykset ja tukipalvelut.

Keskittämisasiasetuksessa määritellään valtakunnallisesti vähempään kuin viiteen yliopistosairaalaan keskitettävät toiminnot. PSHP:lle on määrätty nivelreuman ja muiden tulehduksellisten reumasairauksien diagnostiikan ja hoidon valtakunnallista suunnittelua ja toiminnan yhteensovittamista koskevat tehtävät, selkäydinvammaisten akuuttivaiheen hoito, välitön kuntoutus, elinikäinen monialainen hoito ja seuranta sekä mm. osa vaativasta käsikirurgiasta.

9.3. Päivystys

Päivystävissä yksiköissä on oltava riittävät voimavarat ja osaaminen, jotta hoidon laatu ja potilasturvallisuus toteutuvat. Päivystyksestä ja sen laajuudesta on sovittava terveydenhuollon järjestämissuunnitelmassa ja erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksessa ottaen huomioon alueen ensihoitopalvelu, päivystyspisteiden väliset etäisyydet sekä väestön palvelutarve.

Terveydenhuoltolain 50 §:n muutos (29.12.2016/1516) määrittelee laajaa ympärivuorokautista päivystysvalmiutta ylläpitäviksi sairaanhoitopiireiksi Etelä-Pohjanmaan ja Pirkanmaan sairaanhoitopiirit sekä ympärivuorokautista perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteispäivystystä ylläpitäviksi Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiriin. Vuonna 2018 voimaan tullessa päivystysasetuksessa säädetään kiireellisen hoidon vastaanotto toiminnan järjestämisestä, päivystysyksiköiden tehtävistä, kiireellisen hoidon perusteista ja päivystyksen järjestämisen erikoisalakohtaisista edellytyksistä. Laajan ympärivuorokautisen päivystyksen yksikön tulee tukea muita alueen päivystysyksiköitä kiireellisen potilashoidon järjestämisessä. Laajan ympärivuorokautisen päivystyksen yksikössä tulee olla riittävä valmius vastata erityistilanteista yhdessä muiden alueen päivystysyksiköiden kanssa.

9.4. Ensihoito

Pirkanmaan sairaanhoitopiiri tuottaa Taysin erityisvastuualueen ensihoitokeskuksen toiminnot.

Ensihoitokeskus

- 1) seuraa ja raportoi alueensa ensihoitopalvelun tunnuslukuja ja vaikuttavuutta,
- 2) valmistee alueensa ensihoidon vastuulääkäreiden johdolla yhteistyönä ensihoidon palvelutasopäätökseen kuuluvat tavoitteet ajasta, jossa väestö sen erityisvastuualueella tavoitetaan,
- 3) tuottaa ensihoitolääkäripäivystyksen Pirkanmaan ja Etelä-Pohjanmaan lääkärihelikoptereihin,
- 4) tuottaa alueensa sosiaali- ja terveystoimen kansallisten korkean varautumisen viestintä- ja tietojärjestelmien aluepääkäyttötoiminnot sekä osaltaan järjestelmien ylläpidon,
- 5) tuottaa alueensa ensihoidon valmiuskeskuksen toiminnot ja
- 6) vastaa muista ensihoitokeskukselle asetetuista lakisäateisistä tehtävistä.

Ensihoidon palvelutasopäätökseen liittyvät tavoittamisajatavoitteet ovat yhtenäiset koko erityisvastuualueella. Kukin sairaanhoitopiiri päättää palvelutasopäätöksessään itsenäisesti, miten asetetut tavoitteet saavutetaan. Ensihoitolääkäripäivystykset sisältävät osallistumisen varsinaisille ensihoitotehtäville, ensihoidon konsultaatiopalvelun sekä tukikohtien vastuulääkäritoiminnot.

Ensihoitokeskuksen valmiuskeskustoiminto on osa valmiuskeskusten kansallista kokonaisuutta, ja sillä on kapasiteetti luoda, ylläpitää ja välittää ajantasaista tilannekuvaa terveydenhuollon päivystystoiminnasta ja resursseista alueen maakunnille ja kansallisesti, sekä tukea alueensa kunkin sairaanhoitopiiriin ensihoidon operatiivista johtamista.

Pirkanmaan sairaanhoitopiiri laskuttaa FinnHEMS 30:n osalta Pirkanmaan ulkopuolisia piirejä ensihoitolääkäripäivystyksen tehtävistä kohtamisperusteisesti erikseen sovitun palvelumaksun mukaisesti. Vastaavasti Etelä-Pohjanmaan ensihoitolääkäriyksikön kustannuksista laskutetaan vastaavalla periaatteella Etelä-Pohjanmaan ulkopuolelle suuntautuvista tehtävistä. Lääkärihelikopteritoimintojen ilmailupalveluosuuden tuottaa FinnHEMS Oy valtion erillisrahoituksella. Ensihoitokeskuksen ne kustannukset, jotka kohdentuvat erityisvastuualueelle yhteisesti tuotettavaan palveluun, jaetaan tasan yhteistyöalueen maakuntien kesken.

9.5. Palliatiivinen hoito

Keskittämisasiasetuksen mukaan yliopistollista sairaalaa ylläpitävän sairaanhoitopiirin on huolehdittava vaativan palliatiivisen ja saattohoidon tehtävistä, niiden suunnittelusta ja yhteen sovittamisesta alueellisesti sekä laatia lasten ja nuorten palliatiivisen hoidon toteuttamissuunnitelmat. Eriyistason palliatiivisen hoidon ja potilasohjauksen perusteet on esitetty STM:n yhtenäisissä kii-reettömän hoidon perusteissa. STM:n palliatiivisen hoidon asiantuntijaryhmän loppuraportissa kuvataan suositus palliatiivisen hoidon palveluista Suomessa mukaan lukien Taysin erityisvastuu-alue. Palliatiivista hoitoa toteutetaan ja kehitetään Taysin erityisvastuualueella STM:n valtakun-nallisen suosituksen mukaisesti. Taysin palliatiivinen keskus koordinoi erityisvastuualueen sai-raanhoitopiirien palveluketjuja ja huolehtii vaativan erityistason hoidosta Taysin erityisvastuualueella (C) sekä huolehtii sairaanhoitopiirin keskuksen (B) tehtävistä PSHP:ssa. Etelä-Pohjanmaan ja Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirien palliatiiviset keskuksat (B) koordinoivat palliatiivisen hoidon erityistason yksiköitä ja palveluketjua sekä vastaavat potilasohjauksesta erityistasolle omista sai-raanhoitopiireissään.

9.6. Syövän hoito

Keskittämisasiasetuksessa on Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirille säädetty syövän ehkäisyn, diagnostiikan, hoidon ja kuntoutuksen valtakunnallisen suunnittelun ja toiminnanyhteensovittamista koskevat tehtävät, joita hoidettaessa on huolehdittava toimintojen tutkimuksellisesta poh-jasta sekä samat tehtävät alueellisen kokonaisuuden suunnittelussa ja yhteensovittamisessa val-takunnallisessa yhteistyössä viidelle yliopistolliselle sairaanhoitopiirille. PSHP, KHSHP ja EPSHP so-pivat keväällä 2018 alueellisen syöpäkeskuksen (Sisä-Suomen syöpäkeskus/FICAN Mid) perusta-misesta syövän ehkäisyn, diagnostiikan, hoidon ja kuntoutuksen sekä syöpätutkimuksen ja ope-tuksen kehittämiseksi. Syövän ehkäisyssä yhteistyö perustason terveydenhuollon kanssa on kes-keisessä asemassa. FICAN Midin tehtävänä on organisoida sairaalan ja yliopistoyksiköiden muo-dostamien monialaisten diagnostiikka- ja hoitoryhmien toiminta yhdenmukaiseksi, samoin edel-lytysin ja rakentein sekä kokoonpanoin toimivaksi.

9.7. Kuntoutustoiminta

Erityisvastuualueelle perustetun kuntoutuksen koordinaatiotyöryhmän tehtävänä on selvittää, priorisoida ja koordinoita lääkinällisen kuntoutuksen toimintoja sekä niitä muiden hallinto-kuntien rajojen yli meneviä kuntoutuksen toimintoja, joissa terveydenhuollolla on keskeistä vastuuta.

Perusterveydenhuollon kuntoutustoiminnan tärkeimpinä tavoitteina ovat sairaalahoidolla ja sen jälkeisellä elintoimintoja palauttavalla kuntoutustoiminnalla potilaan saavuttaman paran-tuneen toimintakyvyn ylläpito ja edistäminen sekä hänen selviämisensä kotioiloissa.

9.8. Valmiussuunnittelu

Taysin erityisvastuualueella toimii valmiussuunnittelun ohjausryhmä, jonka tehtävänä on linjata ja ohjeistaa erityisvastuualueen valmiussuunnittelua ja huolehtia yhteistyöstä puolustusvoimien ja muiden viranomaisten kanssa. Työn tavoitteena on valmiussuunnittelun yhtenäistäminen ja hyvien käytäntöjen jakaminen erityisvastuualueella. Ohjausryhmä valmistelee valmiussuunnitteluun liittyviä asioita erityisvastuualueen johtoryhmälle.

9.9. Hoitomenetelmien arviointi

Taysiin on luotu uusien ja jo käytössä olevien terveydenhuollon menetelmien arviointijärjestelmä, jota koordinoi arviointiylilääkäri läheisessä yhteistyössä koko maan koordinaatiosta vastaavan kansallisen HTA-koordinaatioyksikön (FINCCHTA, PPSHP) kanssa. Tämän sopimuksen mukaan Taysin erityisvastuualueella uusien menetelmien ja kalliiden lääkkeiden käyttöönottoa sekä niiden käytöstä luopumista arvioidaan ja perustellaan moniammatillisesti (lääketiede ja hoitotyö) ja kokonaistaloudellisesti käyttäen mini-HTA-lomaketta. Samalla tavalla arvioidaan kilpailutuksen ulkopuoliset hankinnat, jota varten on perustettu erillinen arviointiryhmä. Kalliiden lääkehoitojen käyttöönotto tapahtuu joko palveluvalikoimaneuvoston tai arviointiylilääkäriverkoston arvion ja suosituksen mukaisesti. Käyttöön otettavan hoitokäytännön, menetelmän, lääkehoidon sekä sen indikaatiot hyväksyvät johtajaylilääkärit. Samoin päätöksen hoitokäytännöstä ja -menetelmästä tai lääkehoidosta luopumisesta tekevät johtajaylilääkärit arviointiryhmän esityksestä.

10. Toiminnan yhteensovittaminen

Kiireettömään hoitoon pääsy lain määräämässä ajassa on jatkuva toiminnallinen ja taloudellinenkin haaste sairaanhoitopiireille. Kunkin sairaalan ylimääräistä kapasiteettia tarjotaan jatkossa omakustannusperiaatteella ensisijaisesti toisille kumppanuussairaaloille. Sairaanhoitopiiri voi tämän estämättä kuitenkin harjoittaa terveydenhuoltolain 44 §:n mukaista yhteistyötä toiseen erityisvastuualueeseen kuuluvan sairaanhoitopiirin kanssa, mikäli on kyse jo vakiintuneesta yhteistyöstä tai toimintaan on muita erityisiä, perusteltuja syitä. Sairaalat tiedottavat toisilleen loma-aikojen toiminnan sulkusuunnitelmistaan ja tarpeen mukaan alueen erikoissairaanhoidon loma-aikainen toiminta suunnitellaan erikseen niin, että keskeisten erikoisalojen palvelutuotanto turvataan alueella 24/7-periaatteella.

Yhteishankintaa toteutetaan erityisvastuualueen järjestämissopimuksen ja yhteishankintastrategian tarkoittamalla tavalla. Yhteishankintaan osallistuvat erityisvastuualueen sairaanhoitopiirit. Ennen tuotekokonaisuuksien kilpailutuksen käynnistämistä osapuolten tulee ilmoittaa osallistuvatko he kilpailutukseen vai jäävätkö kilpailutuksen ulkopuolelle. Yhteishankintayksikkönä toimii Tuomi Logistiikka Oy, joka voi liittää yhteishankintasopimukseen myös muita asiakkaitaan hankintavolyymien osalta. Kunkin sairaanhoitopiirin ja Tuomi Logistiikka Oy:n välillä on tehty palvelusopimus, jossa on sovittu erityisvastuualueen yhteishankintapalvelun tuottamisesta. Yhteishankintaa ohjaa, kehittää, seuraa ja koordinoi ohjausryhmä, joka kokoontuu vähintään neljästi vuodessa.

11. Tutkimus- ja kehittämistyö

Tutkimustyön edellytykset erityisvastuualueen sairaanhoitopiireissä pyritään turvaamaan muuttuvassa toimintaympäristössä toteuttaen yhteistä tutkimusstrategiaa vuosille 2020-2023. Sairaaloiden toimintaympäristö on suurella murroksella väestön vanhenemisen ja täsmälääketieteen tuomien uusien hoitomahdollisuuksien ansiosta. Jotta näitä mahdollisuuksia voidaan hyödyntää tulevaisuudessa, tutkimus on muuttumassa entistä enemmän osaksi normaalia hoitoa ja jokaisesta potilaasta tulee tutkimuspotilas.

Tutkimusstrategian pääkohdat ovat:

- kansallinen suunnannäyttävä arvoperusteisen terveydenhuollon tutkimuksessa ja kehityksessä
- potilastiedon saatavuuden ja analyysimenetelmien kehittäminen
- aktiivinen biopankki kaikissa erityisvastuualueen sairaaloissa
- kliinisen tutkijan ja tutkimushoitajan uran tukeminen
- vahvistuva kansallinen ja kansainvälinen verkottuminen
- terveysteknologisen yritysysteistyön tukeminen.

Taysin tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiokeskus (TKI-keskus) tarjoaa tiettyjä tutkimuspalveluja koko erityisvastuualueen tutkijoille mm. rahoituksen hakuun, tutkimuksen budjetointiin, monitorointiin, tutkimustulosten tilastolliseen analysointiin, valtion tutkimusrahoituksen hallinnointiin ja raportointiin, tutkimus- ja julkaisutietokantapalveluihin. Erityisvastuualueen sairaalat omistavat yhdessä yliopiston kanssa Tampereen biopankin ja Sisä-Suomen syöpäkeskuksen, joiden palvelut organisoidaan yhdessä ja ne edesauttavat tiivistä yhteistyötä myös tutkimuksen alueella.

Opinnäytetyöt pyritään niveltämään aiempaa enemmän osaksi sairaaloiden kehittämistyötä. Esimerkiksi vuosille 2016-2020 tehtyä hoitotieteellisen tutkimus- ja kehittämisohjelman päivitystä varten on nimetty oma korkeakoulujen ja sairaanhoitopiirien edustajista koottu työryhmä.

12. Muu yhteistyö

12.1. Tähtisairaala valmistelu

Tähtisairaala on Taysin erityisvastuualueen sairaanhoitopiirien yhteinen yhteistyön tiivistämisen hanke, joka käynnistyi syksyllä 2017 PSHP:n ja KHSHP:n yhteisellä valmistelulla. EPSHP liittyi mukaan vuonna 2018. Hankkeen taustalla ovat asiakkaiden ja ympäristön muuttuvat odotukset laadukkaalle ja kustannustehokkaalle erikoissairaanhoidolle sekä kilpailu osajista. Suurempi kokonaisuus mahdollistaa potilaille entistäkin laadukkaamman hoidon ja henkilöstölle laajemmat urakehitysmahdollisuudet. Alkuvuodesta 2020 käynnistyi kolmen sairaanhoitopiirin omistama Tays Kehitysytio Oy, jonka tehtävänä on tuottaa yhteisiä kehittämispalveluita kaikille sairaaloille. Ensimmäisinä palveluina aloittavat hankinnat, asiakaslähtöisten palveluiden kehittäminen sekä koulutus ja opetus.

PSHP:n ja KHSHP:n välisen palvelutuotannon yhteistyön tiivistäminen on aloitettu seuraavilla erikoisaloilla:

- kuvantaminen, kliininen fysiologia, isotooppilääketiede ja kliininen neurofysiologia
- tuki- ja liikuntaelinsairaudet: ortopedia, traumatologia, käsikirurgia, fysiatria, ortopedinen kuntoutus
- urologia
- silmätaudit.

12.2. Ohjaus ja neuvonta

Terveydenhuoltolain 7 §:n mukaan kuntien ja sairaanhoitopiirien edellytetään seuraavan sosiaali- ja terveysministeriön laatimien yhtenäisen hoidon perusteiden toteutumista. Sairaanhoitopiirien on lisäksi vastattava diagnostisten palveluiden ja muiden erityispalvelujen kehittämisen ohjauksesta ja laadun valvonnasta (33 §). Erityisvastuualueilla sairaanhoitopiirien on yhteistyössä huolehdittava kuntien ja sairaanhoitopiirien tarvitsemasta ohjauksesta ja neuvonnasta erikoissairaanhoidon antamisessa (42 §).

Asetuksessa mainittu perusterveydenhuollon ja kuntien ohjauksen sekä neuvonnan tavoitteet määritellään yksityiskohtaisemmin yhdessä erityisvastuualueen sairaanhoitopiirien perusterveydenhuollon yksiköiden kanssa.

Vuosisuunnitteluun liittyviä sopimusneuvotteluja kehitetään toimintaa ja kustannusvaikutta-
vuutta ohjaavaan suuntaan.

12.3. Henkilöstö

12.3.1. Koulutus

Koulutuksen kokonaisuuteen kuuluvat kaikkien ammattiryhmien perus-, jatko- ja täydennys-
koulutus. Koulutuksen määrällinen ohjaus ja laadun parantaminen edellyttävät tiivistä yhteis-
työtä Tampereen yliopiston, alueen terveydenhuollon yksiköiden, ammattikorkeakoulujen ja
viranomaisten kanssa. Erityisvastuualueen sairaaloiden lääketieteen ja hoitotyön koulutuk-
sesta vastaavien henkilöiden yhteistyö tiivistyy Tähtisairaala-hankkeessa. Koulutuksen kehittä-
misen ja määrällisen ohjauksen tavoite on turvata osaavan työvoima erityisvastuualueen sai-
raaloissa.

Lääkärien peruskoulutuksen suurentuneet ryhmäkoot edellyttävät opetuksen lisäresurssointia
ja hajauttamista, jotta lääkäreiden riittävä käytännön opiskelu voidaan toteuttaa. Erikoislääkä-
rikoulutuksen uudistuksen myötä siirrytään aika- ja paikkaperustaisuudesta kohti osaamispe-
rustaisuutta. Kouluttajien pedagogista koulutusta on lisätty ja sairaaloihin on nimetty koulu-
tustuvastuulääkäreitä. Korkeakouluissa järjestettävää terveydenhuollon koulutusta arvioidaan ja
kehitetään tiiviissä yhteistyössä sairaanhoitopiirien ja Tampereen yliopiston terveystieteiden
yksikön (hoitotiede) sekä erityisvastuualueen ammattikorkeakoulujen (HAMK, TAMK, SeAMK)
kaksi kertaa vuodessa järjestettävissä tapaamisissa. Arvioidaan Kanta-Hämeessä kehitetyn opis-
kelijakertomuksen laajentamista koko erityisvastuualueelle.

Terveydenhuollon ammattihenkilöillä on täydennyskoulutusvelvollisuus ja työnantajan tulee
mahdollistaa riittävä koulutukseen osallistuminen henkilöstön peruskoulutuksen pituudesta,
työn vaativuudesta ja toimenkuvasta riippuen. Täydennyskoulutusta toteutetaan mahdollisim-
man paljon erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon alueellisessa ja seudullisessa yh-
teistyössä ja käytetään monipuolisia opetusmenetelmiä sekä verkko-opetusta.

12.3.2. Työvoiman riittävyys

Työvoimatarjonnan ja työvoiman riittävyyden turvaamiseksi tiivistetään yhteistyötä maakunta-
liittojen ja oppilaitosten kanssa. Hyödynnetään aiemmin valmistuneita selvityksiä sekä erikois-
lääkärikoulutuksesta että hoitohenkilöstön koulutuksesta ja tulevaisuuden tarpeista. Ulkoma-
laistaustaisen henkilökunnan rekrytointiin suhtaudutaan myönteisesti. Rekrytointia tehdään
erityisvastuualueen tasolla yhdessä muiden viranomaisten kanssa (esim. oleskelulupa-asiat) ja
huolehditaan palkattavan työntekijän riittävästä kielitaidosta ja kotouttamisesta sekä varmis-
tetaan koulutustodistusten oikeellisuus.

12.4. Asiakslähtöisten palveluiden kehittäminen

12.4.1. Laatu

Hoidon hyvä laatu ja potilaan hyvä palvelukokemus ovat erityisvastuualueen erikoissairaanhoidon
keskeisiä tavoitteita. Hoidon laadun arvioimiseksi ja potilaan vapaata valintaa tukemaan
on valmisteilla valtakunnallisia laatuindikaattoreita. Sopijaosapuolet osallistuvat tähän työhön
yhdessä. Potilas on Taysin erityisvastuualueen sairaaloiden avainasiakas, ei vain toiminnan
kohde.

Erityisvastuualueen asiakaspalvelun työryhmä ja Tähtisairaalan kehitysytöön siirtyvän asiakas-
lähtöisten palveluiden kehittäminen integroidaan soveltuvin osin toimivaksi kokonaisuudeksi.

Painopistealueena on yhtenäiset hyvää palvelukokemusta arvioivat menetelmät ja niiden vaikuttava hyödyntäminen kehittämisessä sekä asiakasosallisuuden edistäminen ja sen kuvaaminen yhdenmukaisesti.

12.4.2. Potilasturvallisuus

Kansallisen Potilas- ja asiakasturvallisuusstrategian 2017–2021 tavoitteena on auttaa kehittämään yhtenäistä turvallisuuskulttuuria. Sosiaali- ja terveysministeriön toimeenpanosuunnitelman (23.1.2020) tavoitteena on ohjata terveydenhuollon toimijoita kehittämään potilasturvallisuuden toimintajärjestelmiä ja niiden käyttöä. Erityisvastuualueen sairaaloiden suunnitelmat laadunhallinnasta ja potilasturvallisuudesta sisältävät tavoitteet esimerkiksi hoidon turvallisuuden ja sujuvuuden parantamiselle.

Strategia voi toteutua vain ihmisten käyttäytymisessä tapahtuvien muutosten kautta. Lähtökohta hyvälle turvallisuuskulttuurille on sen ymmärtäminen, että kyseessä on arvo, jonka tulee olla toiminnan suunnittelun ja päivittämisen johtamisen perusta. Jokaisella terveydenhuollossa toimivalla tulee olla potilasturvallisuuden perusosaaminen, joka on osa työntekijän ja esimiehen osaamisen arviointia, perehdytystä sekä kehityskeskusteluja.

Erityisvastuualueen yhteisenä tavoitteena on määritellä jokaista työntekijää koskevat tavoitteet, jotka ovat edellytyksiä toimivan ja toistettavan palvelun toteutukselle.

Tavoitteet voivat olla esimerkiksi seuraavat:

- Jokainen potilas saa oikea-aikaista ja turvallista hoitoa.
- Osaan asettua potilaan asemaan ja omalla toiminnallani potilaan kokemus paranee.
- Tiedän, mistä potilaat tulevat yksikköni ja minne he yksiköstäni menevät.
- Siirrän tehtävät ja tiedot oikein minulta sinulle yhteistyössä.
- Tunnistan riskejä ja kerron niistä.
- Ilmoitan potilaan hoidon sujuvuuden ja turvallisuuden vaarantumisesta.
- Ryhdyn korjaaviin toimiin ja opin tapahtumista.
- Osallistun toiminnan jatkuvaan parantamiseen potilaan hyödyksi.
- Osallistun palvelujen yhteiskehittämiseen potilaiden kanssa.

Erityisvastuualueella toimii asiantuntijatyöryhmä, joka koordinoi potilasturvallisuuden toimintajärjestelmien kehittämistä.

12.4.3. Vaikuttavuus

Vaikuttavuudella tarkoitetaan terveydenhuollossa sitä, että annetulla hoidolla saadaan aikaan toivottu muutos ihmisen terveydentilassa, toimintakyvyssä tai hyvinvoinnissa. Kustannusvaikuttavuus puolestaan tarkoittaa muutoksen suhdetta sen aikaansaamiseksi käytettyihin euroihin ja siten sitä voidaan käyttää arvioitaessa mitä terveyshyötyä on saatu aikaan. Johtamisen painopisteinä tulisikin olla potilaalle tuotetun terveyshyödyn maksimoiminen kulloinkin käytössä olevilla resursseilla. Tällöin tulee ottaa huomioon kokonaisuus siten, että terveyshyötyjä pystyttäisiin jatkamaan tasaisesti eri terveydenhuollon alueille.

Vaikuttavuusperusteisen terveydenhuollon edellytyksenä on tietorakenteiden kehitys niin, että johtaminen tietoon perustuen on mahdollista. Olennaisena osana vaikuttavuusperusteista terveydenhuoltoa on kehittää työkaluja ja mittareita mittaamaan potilaalle merkittävää terveyshyötyä esimerkiksi Patient Reported Outcome Measure (PROM) ja Patient Reported Experience Measure (PREM) periaatteita käyttäen. Asiakaslähtöiset palvelut ovatkin yksi Tähtisairaalan kehitysyhtiön yhdessä valituista osa-alueista. Tähtisairaalayhteistyössä tietovarantojen käyttö ja tiedolla johtamisen keinoja voidaan hyödyntää yhteisesti laajasti.

12.4.4. Sisäinen valvonta

Erityisvastuualueen sairaanhoitopiirit ovat sopineet yhteisistä sisäisen tarkastuksen palveluista.

Sairaanhoitopiirien hallituksissa hyväksytyssä yhteistyösopimuksessa on perustettu sisäisen tarkastuksen yksikkö, jonka tarkoituksena on tarkastaa ja arvioida sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta, toiminnan lain- ja päätöksenmukaisuutta sekä tarkoituksenmukaisuutta ja resurssien tehokasta ja taloudellista käyttöä sairaanhoitopiireissä. Tarkastuksia tehdään jokaisessa sairaanhoitopiirissä erikseen sekä yhteistarkastuksina, joissa vertailevalla näkökulmalla tarkastellaan erilaisia käytäntöjä ja niiden tarkoituksenmukaisuutta. Vertailun tuloksia voidaan hyödyntää sairaanhoitopiirien kehittämistyössä ja riskienhallinnassa. Yhteistarkastukset sovi- taan vuosittain erityisvastuualueen johtoryhmässä ja organisaatioiden omat tarkastukset sovi- taan sairaanhoitopiirien johtajien johdolla sairaanhoitopiireittäin.

13. Yhteyshenkilöt

Tämän sopimuksen yhdyshenkilöinä toimivat Taysin erityisvastuualueen kunkin sairaalan joh- taja/lääkärit.

14. Sopimuksen liitteiden luettelo

[Liite 1: Sopimuksen toimeenpanon asiakokonaisuudet](#)

[Liite 2: Valtioneuvoston asetus erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittä- misestä](#)

[Liite 3: Tausta-aineisto](#)

15. Sopimuskappaleet ja allekirjoitukset

Tätä sopimusta on laadittu kolme yhtäpitävää kappaletta, yksi kullekin osapuolelle.

ETELÄ-POHJANMAAN SAIRAANHOITOPPIIRIN KUNTAYHTYMÄ

Seinäjäki, ____/____20__

_____
Aulis Ranta-Muotio
hallituksen puheenjohtaja

_____
Jaakko Pihlajamäki
sairaanhoitopiirin johtaja

KANTA-HÄMEEN SAIRAANHOITOPPIIRIN KUNTAYHTYMÄ

Hämeenlinna, ____/____20__

_____
Kaija-Leena Savijoki
hallituksen puheenjohtaja

_____
Seppo Ranta
sairaanhoitopiirin johtaja

PIRKANMAAN SAIRAANHOITOPPIIRIN KUNTAYHTYMÄ

Tampere, ____/____20__

_____
Leena Kostiainen
hallituksen puheenjohtaja

_____
Tarmo Martikainen
sairaanhoitopiirin johtaja

Sopimuksen toimeenpanon asiakokonaisuudet

Järjestämissopimuksen toimeenpanosta ja koordinoinnista vastaa Taysin erityisvastuualueen johtoryhmä.

- Asia 1: Kuntoutus
Tavoite/tehtävä: Apuvälinepalveluiden ja muun kuntoutuksen kehittäminen ja tutkimus- ja kehittämistoiminta, koordinoitiryhmä
Vastuu: Erityisvastuualueen sairaaloiden kuntoutusylilääkärit, erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon edustus
- Asia 2: Tuotanto
Tavoite/tehtävä: Loma-aikojen sulkujen koordinointi Vastuu: Johtajaylilääkärit /erikoisalojen ylilääkärit
Suunnitelma: sulkuaikojen koordinointi ja niistä tiedottaminen
- Asia 3: Tukipalvelut
Tavoite/tehtävä: Yhteishankinnat, logistiset järjestelmät, välinehuolto, muut tukipalvelut
Vastuu: Hankintapäälliköt, sairaaloiden edustus
Suunnitelma: Tukipalveluiden yhteistyön suunnittelu toimialoittain
- Asia 4: Tutkimus
Tavoite/tehtävä: Tutkimustyön edistäminen, biopankkilain soveltaminen Vastuu: Tutkimustoimikunta
- Asia 5: Koulutus; lääketiede
Tavoite/tehtävä: Erikoislääkäriskoulutuksen suunnittelu ja koordinointi Vastuu: Erityisvastuualueen sairaalat, ammattikorkeakoulut, johtajaylilääkärit, Tampereen yliopiston erikoislääkärikoulutuksen neuvottelukunta
- Asia 6: Koulutus: hoitotyö
Tavoite/tehtävä: Hoitohenkilöstön
Vastuu: hallintoylihoitajat, erityisvastuualueen sairaalat
- Asia 7: Tieto
Tavoite/tehtävä: Ammattilaisverkko (extranet), Erva-portaali, ITC-hankinnat, po-tilaiden sähköinen asiointi,
Vastuu: Tietohallintojohtajat, sairaaloiden ja perusterveydenhuollon edustus (käytännöt lääkärit ja hoitajat)
- Asia 8: Asiakkuus
Tavoite/tehtävä: konsultaatiopalvelut, hoitopaikan vapaa valinta, hyvä asiakaspalvelu
Vastuu: Johtajaylilääkärit, hallintoylihoitajat, erikoisalojen lääketieteelliset johtajat
- Asia 9: Tekniikka
Tavoite/tehtävä: Tekniset tukipalvelut, rakentaminen
Vastuu: Tekniikan johto, sairaaloiden edustajat
- Asia 10: Hankinnat
Tavoite/tehtävä: yhteishankinnat, hankinta-asiantuntemus Vastuu: Hankintapäälliköt, nimetyt vastuuhenkilöt

- Asia 11: Laatu ja Potilasturvallisuus

Tavoite/tehtävä: laatuindikaattorien määrittely, tietojen julkaiseminen, potilasturvallisuuden edistäminen, vakavat poikkeamat

Vastuu: Johtajaylilääkärit, laatu päälliköt, potilasturvallisuusvastaavat

- Asia 12: Erikoisalut

Tavoite/tehtävä: työnjaon päivittäminen, työnjaosta konkreettinen sopiminen

Vastuu: Johtajaylilääkärit, erikoisalujen ylilääkärit

- Asia 13: Arviointi

Tavoite/tehtävä: hoitomenetelmien ja lääkehoidon arviointi

Vastuu: Arviointiryhmä, arviointiyli lääkäri, johtajaylilääkärit, lääketyöryhmän edustaja, yliopiston edustaja, ylilääkärien edustajat, hoitotyön edustaja

- Asia 14: Valmiussuunnittelu

Tavoite/tehtävä: erityisvastuualueen valmiussuunnittelun linjaaminen ja ohjeistaminen

Vastuu: valmiussuunnittelun ohjausryhmä, edustajat erityisvastuualueen sairaaloista.

Valtioneuvoston asetus erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään terveydenhuoltolain (1326/2010) 45 §:n nojalla, sellaisena kuin se on laissa 1516/2016:

3 §

Valtakunnallisen kokonaisuuden suunnittelu ja yhteen sovittaminen

Valtakunnallisen kokonaisuuden suunnittelua ja yhteen sovittamista varten säädetään:

- 1) Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirille syövän ehkäisyyn, diagnostiikan, hoidon ja kuntoutuksen valtakunnallista suunnittelua ja toiminnan yhteensovittamista koskevat tehtävät, joita hoidettaessa on huolehdittava toimintojen tutkimuksellisesta pohjasta;
- 2) Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirille elinluovutustoiminnan valtakunnallisen kokonaisuuden suunnittelua ja yhteensovittamista koskevat tehtävät;
- 3) Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirille hengitys-, uni- ja vireystilähäiriöiden diagnostiikan ja hoidon valtakunnallista suunnittelua ja toiminnan yhteensovittamista koskevat tehtävät sekä ylipainehappihoidon suunnittelu ja kehittäminen;
- 4) Pirkanmaan sairaanhoitopiirille nivelreuman ja muiden tulehduksellisten reumasairauksien diagnostiikan ja hoidon valtakunnallista suunnittelua ja toiminnan yhteensovittamista koskevat tehtävät;
- 5) Pohjois-Savon sairaanhoitopiirille vaikean epilepsian diagnostiikan ja hoidon valtakunnallista suunnittelua ja toiminnan yhteensovittamista koskevat tehtävät;
- 6) Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirille terveydenhuollon menetelmien arviointia sairaanhoitopiireissä koskevat koordinaatiotehtävät.

4 §

Alueellisen kokonaisuuden suunnittelu ja yhteen sovittaminen

Sen lisäksi, mitä muussa laissa säädetään tai terveydenhuoltolain 43 §:ssä tarkoitetussa erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksessa sovitaan, on viiden yliopistollista sairaalaa ylläpitävän sairaanhoitopiirin huolehdittava seuraavista erikoissairaanhoidon tehtävistä, niiden suunnittelusta ja yhteen sovittamisesta alueellisesti:

- 1) aivoverenkiertohäiriöiden diagnostiikka, hoito ja alkuvaiheen kuntoutus;
- 2) harvinaissairauksien ehkäisy, diagnostiikka, hoito ja kuntoutus;
- 3) valtakunnallisen seulontaohjelman mukaiset jatkotutkimukset ja seulontaprosessien laadunvarmistus mukaan lukien harvinaisten aineenvaihduntatautien seulonta vastasyntyneiltä;
- 4) lasten, nuorten ja perheiden vaativimpien palveluiden osaamiskeskukset terveydenhuollon osalta;
- 5) vaativa palliatiivinen ja saattohoito;
- 6) psykoterapeuttisten ja psykososiaalisten menetelmien arviointi ja niiden osaamisen ylläpito;
- 7) syövän ehkäisyyn, diagnostiikan, hoidon ja kuntoutuksen suunnittelua ja toiminnan yhteensovittamista koskevat tehtävät valtakunnallisessa yhteistyössä ja huolehtien toiminnan tutkimuksellisesta pohjasta;
- 8) hammaslääketieteen erikoisalojen mukaisten palvelujen hoidon porrastus ja yhteen sovitus;
- 9) terveydenhuollon menetelmien arviointi valtakunnallisessa yhteistyössä;
- 10) vaativa lääkinällinen kuntoutus sekä vaativa kuntoutustutkimus;
- 11) vaativat diagnostisten erikoisalojen tutkimukset, mukaan lukien kliininen genetiikka ja eläviin henkilöihin kohdistuvat oikeuslääketieteelliset kliiniset tutkimukset ja näytteenotot.

5 §

Valtakunnallisesti keskitettävä erikoissairaanhoido

Yliopistollisten sairaanhoitopiirien on sovittava yhdessä sellaisten vaativien leikkausten, hoitojen ja toimenpiteiden, joita tehdään valtakunnallisesti vähemmän kuin noin 50 kappaletta vuodessa, kokoamisesta vähempään kuin viiteen yliopistolliseen sairaalaan.

Lisäksi yliopistollisten sairaanhoitopiirien on sovittava ainakin seuraavien tehtävien kokoamisesta vähempään kuin viiteen yliopistolliseen sairaalaan:

- 1) selkäydinvammaisten akuuttivaiheen hoito, välitön kuntoutus ja elinikäinen monialainen hoito ja seuranta;
- 2) vaativa maksakirurgia;
- 3) vatsakalvopesäkkeiden kirurginen poisto yhdistettynä solunsalpaajahuuhteluun (HIPEK);
- 4) vaativa kasvojen ja leukojen kudusrakenteiden korjaaminen;
- 5) laajan sarkooman kirurginen hoito;
- 6) levinneen kivessyövän kirurginen hoito;
- 7) pikkulantion alueen tyhjennysleikkaukset edenneen kohdunkaulansyövän hoidossa;
- 8) vaativat usean eri erikoisan yhteistyötä edellyttävät primaarien luukasvainten hoidot;
- 9) vaativa käsikirurgia;
- 10) hemofiliapotilaiden tekonivelkirurgia ja selkäkirurgia;
- 11) vaativa pään ja kaulan sekä leukojen ja suun alueen syövän hoito;
- 12) leukanivelproteesikirurgia ja kudusrakenteiden korjaaminen;
- 13) lyhytkasvuisten tai kondrodysplasiapotilaiden tekonivelkirurgia ja selkäkirurgia;
- 14) vaativat monen erikoisan yhteistyötä ja välitöntä rekonstruktiota edellyttävät uusintatekonivelleikkaukset;
- 15) vaikeahoitoisten lasten ja nuorten psykiatrinen hoito.

Lisäksi Helsingin seudun yliopistollisen keskussairaalan tehtävänä on:

- 1) alkiodiagnostiikka ja siihen liittyvä hoito;
- 2) elinsiirrot ja pitkäaikainen sydämen mekaaninen tukivoito;
- 3) vaikeiden palovammojen primaarihoito;
- 4) huuli- ja suulakihalkiopotilaiden kokonaishoidon suunnittelu sekä varhaisvaiheen leikkaushoito yhteistyössä Oulun yliopistollisen sairaalan kanssa;
- 5) lasten avosydänkirurgia ja vaikeiden synnynnäisten sydänvikojen kajoava hoito.

6 §

Viiteen yliopistolliseen sairaalaan tai vastaavaan yksikköön alueellisesti keskitettävä erikoissairaanhoito. Sen lisäksi, mitä muussa laissa säädetään tai terveydenhuoltolain 43 §:ssä tarkoitetussa erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksessa sovitaan, tulee viiteen yliopistolliseen sairaalaan tai erityisistä syistä muuhun vastaavan tasoiseen sairaalaan koota vaativat leikkaukset ja toimenpiteet, joita tehdään valtakunnallisesti vähemmän kuin noin 200 kappaletta vuodessa.

Lisäksi viiteen yliopistolliseen sairaalaan tai erityisistä syistä muuhun vastaavan tasoiseen sairaalaan kootaan seuraavat tehtävät:

- 1) neurokirurgia;
- 2) maksakirurgia;
- 3) avosydänkirurgia;
- 4) tulehduksellisten suolistosairauksien leikkaushoito;
- 5) haimasyövän, mahasyövän, gynekologisen syövän lukuun ottamatta matalan riskin endometriumisyöpiä, periytyvän paksusuolisyövän, peräsuolen syövän, ruokatorvisyövän, invasiivisen rakkosyövän, sarkooman sekä keuhkojen, keuhkopussin, henkitorven ja välikarsinan syövän leikkaushoito sekä robottiaivusteinen radikaali prostatektomia eturauhassyövässä;
- 6) käden, ranteen, kyynärpään ja nilkan tekonivelkirurgia, olkapään tekonivelen uusintaleikkaukset ja vaikeat tekonivelinfektiot;
- 7) reumakirurgia;
- 8) vaativat selkäleikkaukset;
- 9) huuli- ja suulakihalkiopotilaiden myöhäisvaiheen leikkaushoidot;
- 10) pään ja kaulan sekä leukojen ja suun alueen syövän hoito mukaan lukien melanooma, pois lukien muut ihosyövät;
- 11) kasvojen ja leukojen monimurtuma- ja monikudoskorjaushoito;
- 12) harvinaisiin suusairauksiin liittyvien synnynnäisten ja hankittujen häiriöiden diagnostiikka ja hoito;
- 13) aortan aneurysmien endovaskulaarinen hoito;

- 14) neurologiaan liittyvät endovaskulaariset toimenpiteet;
- 15) vaativat transkatetriset kardiologiset toimenpiteet, sisältäen kaikki sydämen tekonivelten asennukset katetriteitse edellyttäen, että niitä tekevässä sairaalassa on avosydänkirurgiaa;
- 16) koeputkihedelmoityshoidot;
- 17) uhkaava ennenaikainen synnytys ennen 32. raskausviikkoa;
- 18) vakavaa kroonista sairautta potevan synnyttäjän raskauden suunnittelu, seuranta ja synnytyksen hoito;
- 19) lasten ja nuorten saattohoidon ja palliatiivisen hoidon toteutussuunnitelman laatiminen;
- 20) lastenpsykiatrinen ympärivuorokautinen kaikkina viikonpäivinä annettava vuodeosastohoito sekä lasten oikeuspsykiatriset tutkimukset;
- 21) vaikeiden, eri erikoisalojen välistä yhteistyötä edellyttävien psykiatristen häiriöiden tutkimukset ja hoidot sekä oikeuspsykiatriset erityistutkimukset, mukaan lukien mielentilatutkimukset.

7 §

Muu keskitettävä erikoissairaanhoito

Sen lisäksi, mitä terveydenhuoltolain 43 §:ssä tarkoitettussa erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksessa sovitaan, tulee ympärivuorokautista perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteispäivystystä ylläpitäviin sairaaloihin koota primääri lonkan, polven ja olkapään tekonivelten leikkaushoito sisältäen tekonivelten välittömien komplikaatioiden hoidon. Asennettujen lonkan ja polven tekonivelten määrän tulee olla yhteensä vähintään noin 600 vuodessa siten, että yksikössä on käytettävissä riittävä osaaminen sekä polven että lonkan tekonivelten osalta. Olkapään tekonivelten määrän on oltava vähintään noin 40 kappaletta vuodessa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettulla tavalla tulee koota myös kiireettömät lonkan, polven ja olkapään tekonivelten uusintaleikkaukset, jos niitä ei ole muuten keskitetty 5 tai 6 §:n perusteella. Uusintaleikkausten yhteismäärän niitä tekevässä yksikössä tulee olla vähintään noin 100 vuodessa.

Myös selkäkirurgia tulee koota 1 momentissa tarkoitettulla tavalla, jos toimenpiteitä ei ole muuten keskitetty 5 tai 6 §:n perusteella. Leikkausten yhteismäärän niitä tekevässä yksikössä tulee olla vähintään noin 150 vuodessa.

Lisäksi syövän kirurginen leikkaushoito tulee koota 1 momentissa tarkoitettulla tavalla, jos leikkauksia ei ole muuten keskitetty 5 tai 6 §:n perusteella. Primäärien rintasyöpäleikkausten määrän tulee olla vähintään noin 150 kappaletta sekä paksusuolisyövän, munuaissyövän, papillaarisen ja folikulaarisen kilpirauhassyövän ja matalan riskin endometriumsyövän sekä eturauhassyövän radikaaliprostatektomian leikkausten vähintään noin 70 kappaletta vuodessa kussakin syöpäryhmässä.

Tausta-aineisto

1. Erikoissairaanhoitolaki 1.12.1989/1062.
2. PSHP:n erityisvastuualueen strategia Yhdessä enemmän – kumppanuudella, 2009.
3. Terveydenhuoltolaki (THL) 30.12.2010/1326.
4. Valtioneuvoston asetus 6.4.2011 / THL 34,43 §.
5. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ensihoitopalvelusta 340/2011 /THL 41,46 §.
6. Valtioneuvoston asetus 6.4.2011/336.
7. Valtioneuvoston asetus 341/2011 / THL 8 §.
8. PSHP:n erityisvastuualueen hankinta- ja logistiikkastrategia vuonna 2011.
9. Hoitohenkilöstön saannin ennakointi ja turvaaminen Tampereen yliopistollisen sairaalan erityisvastuualueella. Aalto P et. al Loppuraportti 5/2012.
10. Erikoislääkärikohtainen lääkäritilanne ja erikoislääkärikoulutuksen tarve vuoteen 2025 Tampereen yliopistollisen sairaalan ERVA-alueella. Loppuraportti. Rellman. 2012 ; www.uta.fi/med/oikopolut/Erikoislaakariselvitys.pdf
11. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus 165/2012/ Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä/14 -15 §.
12. Tampereen yliopistollisen sairaalan erityisvastuualueen erikoissairaanhoidon järjestämissopimus vuosille 2013-2016.
13. Terveydenhuoltolaki, muutokset 29.12.2016/1516.
14. Valtioneuvoston asetus 583/2017 kiireellisen hoidon perusteista ja päivityksen erikoisala-kohtaisista edellytyksistä.
15. Valtioneuvoston asetus 582/2017 erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä.
16. Valtioneuvoston asetusluonnos erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta.
17. Suositus palliatiivisen hoidon palveluiden tuottamisesta ja laadun parantamisesta. Palliatiivisen hoidon asiantuntijaryhmän loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019:68.
18. Tampereen yliopistollisen sairaalan erityisvastuualueen tutkimusstrategia 2020-2023.
19. Stm.fi/syopakemus.
20. Valtioneuvoston periaatepäätös. Kansallinen potilas- ja asiakasturvallisuusstrategia 2017-2021. Julkaisuja 2017:9.